

**UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE ȘI ECONOMICE
EUROPENE «CONSTANTIN STERE»**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 340.12(043.3)

ȘELENGA NATALIA

**BAZELE TEORETICE ALE STATUTULUI JURIDIC AL PERSONALITĂȚII ÎN
STATUL CONTEMPORAN**

551.01 – TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2021

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei drept public a Universității de studii politice și economice europene «Constantin Stere»

Conducător științific:

COPTILEȚ Valentina, doctor in drept, conferențiar universitar

Referenți oficiali:

BALTAG Dumitru, doctor habilitat in drept, profesor universitar

NEGRU Boris, doctor in drept, profesor universitar

Componența Consiliului Științific Specializat (Decizia Consiliului de Conducere al Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare nr. 2 din 26 februarie 2021):

AVORNIC Gheorghe, președinte, doctor habilitat in drept, profesor universitar

GRECU Raisa, secretar științific, doctor habilitat in drept, conferențiar universitar

SMOCHINĂ Andrei, doctor habilitat in drept, profesor universitar

TAȘCĂ Mihai, doctor in drept

CIOBANU Rodica, doctor in filosofie, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc pe data de 28 mai 2021, ora 9.00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 551.01-21-10 din cadrul Universității de studii politice și economice europene «Constantin Stere» pe adresa: bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 200, Chișinău MD 2012, Republica Moldova, sala 600.

Access:<https://us02web.zoom.us/j/89601767423?pwd=ak1IVEZGRDZWcUpKYU8rRFUvM0N0UT09> ID-ul conferinței: 896 0176 7423 Parola de acces: Passcode: 544114

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca USPEE și pe pagina web a Consiliului Național de Acreditare și Atestare (www.cnaa.md)

Rezumatul a fost expediat la data de: 27 aprilie 2021.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,
GRECU Raisa, doctor habilitat in drept, conferențiar universitar _____

Conducător științific,

COPTILEȚ Valentina, doctor in drept, conferențiar universitar _____

Autor

ȘELENKA Natalia _____

© Șelenga Natalia, 2021

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	9
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	22
BIBLIOGRAFIA.....	27
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	29
ADNOTAREA (ÎN ROMÂNĂ, RUSĂ ȘI ENGLEZĂ).....	30

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Categoria statutului juridic al personalității este una dintre problemele centrale ale științei juridice, deoarece include cunoașterea calităților și proprietăților juridice ale unei personalități ca subiect al dreptului și al contactelor juridice, determină poziția omului în societate, legătura și corelația sa cu statul în măsură juridică. În forma cea mai generală statutul juridic al omului și cetățeanului este caracterizat pe deplin de totalitatea posibilităților legale pe care le are în virtutea nașterii și în baza legii. În condițiile moderne, statutul juridic al unei persoane este consacrat în legislația internă a statelor și se bazează pe recunoașterea și garantarea drepturilor și libertăților în conformitate cu principiile și normele general recunoscute ale dreptului internațional.

Actualitatea și importanța temei de cercetare este confirmată de următorii factori: în primul rând, necesitatea elaborării unui sistem de concepte științifice care să reflecte cât mai exact, pe deplin și adecvat toate aspectele statutului juridic al persoane într-o societate democratică și într-un stat de drept, precum și pentru a îmbunătăți aparatul categoric al conceptului statutului juridic al unei persoane prin clarificarea conținutului conceptelor cunoscute și introducerea altora noi în conformitate cu nevoile cunoștințelor științifice; în al doilea rând, necesitatea de a crea un model (structură) general al statutului juridic ca formațiune sistemică, care să acopere toate fenomenele juridice care caracterizează statutul juridic al unei persoane; în al treilea rând, importanța studierii statutului juridic al unei persoane din punctul de vedere al funcționării normelor sau standardelor internaționale în acest domeniu, inclusiv luând în considerare regionalizarea acestora care a apărut în ultimii ani.

În prezent, procesul de formare a conceptului de statut juridic nu este finalizat. Dezvoltarea ulterioară implică extinderea conținutului categoriei studiate, care ar trebui realizată cu singurul scop de a crea condiții favorabile optime pentru dezvoltarea efectivă a personalității.

Statutul juridic al unei persoane, care este, în primul rând, un set de drepturi și libertăți ale omului, garanții pentru punerea lor în aplicare și protecție, este un indicator cheie al nivelului democrației în societate și criterii pentru evaluarea statului ca legal și social. Gradul de umanism al statului se caracterizează prin măsura în care drepturile și interesele fiecărui individ sunt luate în considerare și asigurate.

Categoria statutului juridic vă permite să dezvăluiți poziția unei persoane în societate și stat, pentru a determina posibilitățile juridice ale comportamentului său ca participant la relațiile sociale. În diferite etape ale dezvoltării științei juridice, studiul statutului juridic al unei persoane este asociat cu găsirea formatului cel mai acceptabil pentru interacțiunea indivizilor între ei și cu autoritățile publice.

Utilizarea abordării evolutive în studierea statutului juridic al personalității a arătat că problemele de formare, dezvoltare și starea actuală a ideilor despre statutul juridic al unei persoane în societate și stat sunt considerate fragmentar. Lucrările științifice separate sunt dedicate dezvoltării statutului juridic într-o perioadă istorică specifică, cu toate acestea, nu există un studiu cuprinzător dedicat ontologiei statutului juridic și conceptului modern de înțelegere a acestuia. Cu toate acestea, studierea bazelor teoretice ale statutului juridic al personalității capătă o semnificație deosebită în condițiile schimbării paradigmei dezvoltării social-politice și juridice de stat.

Analiza surselor doctrinare disponibile a arătat că în lucrările savanților juridici cu privire la problemele statutului juridic al individului, descrierea materialului normativ, comentariile sale încă prevalează și, în același timp, practic nu există niciun studiu al aparatului conceptual al statutului juridic al individului și prognozele științifice privind dezvoltarea ulterioară. Studiul conceptelor cheie ale statutului juridic al unei persoane ca categorie juridică va face posibilă formularea unor modele și tendințe generale în dezvoltarea cunoștințelor științifice în zona în cauză, a căror cunoaștere este necesară pentru o dezvoltare mai completă a fenomenului studiat, iar ignorarea lor încheie calea spre înțelegerea și explicarea conceptului de statut juridic al unei persoane.

Scopul tezei este de a studia esența statutului juridic al unui individ ca categorie juridică, de a identifica tipare în dezvoltarea ideilor despre statutul juridic al unui individ, de a determina abordări moderne de înțelegere a fenomenului în cauză și de a prezice dezvoltarea ulterioară în contextul actualizării sistemelor juridice și a noilor tendințe în dezvoltarea științei și practicii juridice.

Pe baza acestui scopul, au fost identificate următoarele **obiective principale ale cercetării**: să arate evoluția ideilor despre statutul juridic al unei persoane, din cele mai vechi timpuri până în perioada modernă de dezvoltare a științei juridice; să desemneze modelele (conceptele) consolidării normative a statutului juridic al persoane; să reflecte abordări moderne de înțelegere a statutului juridic al unei persoane și a conținutului său juridic; să dea o descriere juridică a unei persoane ca purtătoare de statut juridic; să analizeze structura statutului juridic al unei persoane și elementele acesteia, ținând cont de abordările disponibile în știință cu privire la structura juridică a statutului unei persoane; să demonstreze limitele consolidării juridice internaționale a statutului juridic al unei persoane și al unui cetățean pe exemplul actelor internaționale cu caracter universal și regional.

Ca urmare a soluționării obiectivelor și sarcinilor propuse, pare posibilă justificarea teoretică a conceptului modern al statutului juridic al unei persoane, ținând cont de realizările științei și practicii juridice moderne.

Ipoteza cercetării se bazează pe presupunerea că statutul juridic al unui individ este un sistem complex-structural structura, structura juridică a care include strâns legate între ele elemente care determina, pe baza internaționale și acte normative naționale, poziția unei persoane într-o modernă a societății civile și juridic stat democratic; principal (de bază) elemente de statutul juridic al unui individ sunt drepturile, libertățile și obligațiile omului și cetățeanului, precum și garanțiile juridice de aplicare a acestora.

Baza metodologică a studiului au fost metodele științifice generale și științifice particulare, principiile generale ale cunoașterii realității obiective, a căror utilizare a făcut posibilă examinarea complexă și multilaterală a temei enunțate. În timpul efectuării cercetării s-au utilizat astfel de metode generale științifice, precum metoda deductivă, inductivă, sistemică-structurală, istorică-genetică, prognostică. Metodele deductivă și inductivă au făcut posibilă formularea concluziilor particulare din opiniile generale și o concluzie particulară din înțelegerea generală a statutului juridic al personalității. Utilizarea metodei sistemice-structurale a făcut posibilă studierea statutului juridic al personalității ca fenomen complex, care reprezintă o totalitate de elemente interconectate din punct de vedere logic. În timpul studierii problemelor despre originea și evoluția ideilor despre statutul juridic al personalității a fost utilizat procedeul istorico-genetic al cunoașterii. Utilizarea procedeului de prognozare ne-a permis să presupunem dezvoltarea în continuare a abordărilor și a direcțiilor de cunoaștere a categoriei statutului juridic.

Printre metodele științifice particulare trebuie distinse procedeele cunoașterii: juridic-formală și cea juridic-comparativă. Utilizarea metodei juridice-formale a contribuit la dezvoltarea conceptului, esenței, proprietăților juridice, calităților și semnelor statutului juridic al personalității ca și categorie științifică. Procedeul comparativ-juridic permite de a compara conținutul statutului juridic de pe pozițiile diferitelor abordări, școli științifice și direcții.

La principiile cunoașterii științifice, care au stat la baza studiului efectuat, se referă principiile pluralismului, obiectivității, istorismului, exhaustivității și completitudinii cercetării, utilizate în științele juridice moderne.

Noutatea științifică a lucrării este exprimată în următoarele dispoziții de bază propuse pentru susținere:

- este formulat conceptul de statut juridic al personalității, prin care se propune să se înțeleagă o formație sistemică-structurală complexă, a cărei structură juridică include elemente strâns legate între ele, principalele fiind drepturile, libertățile și obligațiile unei persoane și un cetățean, precum și garanții legale pentru implementarea acestora, care determină pe baza actelor internaționale și naționale, poziția unei persoane în dimensiunea socio-juridică;

- pe baza abordării evolutive, se demonstrează dezvoltarea conceptelor științifice și consolidarea normativă a statutului juridic al unei persoane în societate și stat și periodizarea etapelor de formare a conceptului de statut juridic al unui individ este propus;

- analizând opiniile care există în știința juridică privind corelarea conceptelor «statut juridic», «stare juridică», «situație juridică», «identificare juridică» și «mod juridic», autorul ajunge la concluzia, că din punct de vedere juridic nu există diferențe esențiale profunde între termenii menționați, și aceștia pot fi folosiți în egală măsură în lexicul juridic ca interschimbabili și reciproc complementari;

- la determinarea putătorului statutului juridic se propune a utiliza conceptul «personalitate», care caracterizează omul din momentul nașterii sale ca ființă socială, deținătorul complexului de drepturi, libertăți, obligații și participant la relațiile de drept. În același timp, se argumentează poziția privind necesitatea consfințirii legislative a inadmisibilității recunoașterii statutului de subiect juridic embrionului uman;

- se argumentează conceptul autorului privind construcția legală a statutului juridic al personalității ca model ideal, ce reflectă construcția structurală și sistemică a obiectului studiat, care include drepturile fundamentale, libertățile și îndatoririle omului și cetățeanului, precum și garanțiile juridice pentru realizarea acestora. Toate celelalte elemente structurale (cetățenia, subiectul juridic, principiile, răspunderea juridică) trebuie considerate ca fiind suplimentare;

- se argumentează poziția cu privire la necesitatea luării în considerare a standardelor internaționale privind drepturile omului, elaborate și adoptate de organizațiile internaționale și regionale atunci când se determină și se consfințește statutul juridic al personalității în legislația națională.

Contribuția doctorandului la cercetare au arătat fundamentelor teoretice ale statutului juridic al unei persoane este următoarea:

- pe baza sistematizării materialului disponibil, s-a realizat periodizarea dezvoltării ideilor științifice despre statutul juridic al unei persoane;

- a fost formulată definiția autorului a categoriei «statut juridic al unei persoane»;

- s-a încercat introducerea clarității terminologice la utilizarea conceptelor de «statut juridic», «statut juridic», «statut juridic», «identificare juridică» și «modul juridic»;

- a fost definit conceptul de deținător al statutului juridic;

- conceptul autorului cu privire la structura juridică a statutului juridic al unei persoane este propus prin includerea elementelor specifice în structura statutului juridic care dezvăluie conținutul categoriei juridice studiate;

- arată rolul și semnificația standardelor internaționale privind drepturile omului și influența acestora asupra formării statutului juridic al unei persoane la nivel național.

Concluziile formulate ca urmare a cercetărilor efectuate se disting prin originalitate și conțin recomandări specifice pentru îmbunătățirea reglementării legale a statutului juridic al unei persoane.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în fundamentarea conceptuală a esenței, conținutului și structurii statutului juridic al unui individ, ceea ce a făcut posibilă formularea conceptului de statut juridic al unui individ, structura sa juridică, influența normelor internaționale asupra poziția unei persoane într-o societate democratică modernă și într-un stat juridic și, de asemenea, să contureze direcțiile de dezvoltare științifică a categoriilor juridice și îmbunătățirea activităților de legiferare și de aplicare a legii, cu scopul asigurării reale a implementării statutului juridic.

Importanța teoretică a lucrării rezidă în aceea că dispozițiile, concluziile și propunerile ce se conțin în lucrare, perceperea unui șir de probleme actuale privind statutul juridic al personalității, drepturile și libertățile ca element principal al acestuia aprofundează și extind cunoștințele teoretice generale, aduc o anumită contribuție în dezvoltarea teoriei generale a statului și a dreptului și în perfecționarea legislației naționale pentru a spori respectul pentru drepturile și libertățile omului.

Valoarea aplicativă a lucrării este exprimată:

- în plan doctrinal-teoretic concluziile cuprinse în teză dezvoltă și completează abordările științifice privind studierea problemelor statutului juridic al personalității;

- în plan normativ dispozițiile din teză pot fi utilizate în activitatea practică a organelor de stat, în special, la reformarea și perfecționarea legislației, care reglementează diverse aspecte ale activității privind asigurarea statutului juridic al personalității, apărarea drepturilor și libertăților omului și a practicii de aplicare a acestuia;

- în plan didactic materialele prezentate în teză își pot găsi aplicare în procesul de învățământ în timpul predării disciplinelor, precum teoria statului și a dreptului, istoria doctrinelor juridice și politice, filozofia dreptului, dreptul constituțional etc., la cursurile de perfecționare a lucrătorilor care activează în organele pentru protejarea și apărarea drepturilor.

Implementarea și aprobarea rezultatelor științifice. Teza a fost pregătită la Catedra de Drept Public a Universității de Studii Politice și Economice Europene «Constantin Stere». Principalele prevederi ale tezei s-au reflectat în șapte publicații științifice în reviste «Legea și viața», «Intellectus», «Revista națională de drept», «Revista de studii interdisciplinare C.Stere», în discursuri la conferințe științifice și practice internaționale. Materialele studiului sunt utilizate în procesul educațional la predarea disciplinei «Teoria statului și dreptului», a disciplinelor juridice de ramură, precum și la lucrul cu studenții cursurilor de formare avansată.

Structura lucrării de teză este determinată de problema științifică formulată, de obiectivele și sarcinile studiului și include: adnotarea (în trei limbi), lista abrevierilor, introducerea, trei capitole, inclusiv 13 paragrafe, concluzii generale și recomandări, bibliografia, declarația privind originalitatea tezei și biografia.

Cuvinte-cheie: statutul juridic al personalității, evoluția statutului juridic, posesor al statutului juridic, construcția legală a statutului juridic, drepturile, libertățile, îndatoriri, garanții juridice, standarde internaționale.

CONȚINUTUL TEZEI

În **introducere** sunt menționate actualitatea și interesul pentru subiectul studiului, obiectivele și sarcinile studiului, sunt definite noutatea științifică și originalitatea lucrării, sunt formulate principiile de bază ale tezei pentru a fi susținute, problema științifică importantă soluționată, contribuția autorului tezei la studierea bazelor teoretice ale statutului juridic al personalității, este menționată semnificația teoretică și practică a rezultatelor cercetării, fiind date informații despre implementarea și aprobarea rezultatelor cercetării, precum și date privind volumul și structura lucrării.

Capitolul 1 - **Evoluția ideilor despre statutul juridic al unui individ: aspectul doctrinar și normativ** conține o imagine de ansamblu a surselor științifice și normative asupra problemelor determinării statutului juridic al unui individ. Pe baza abordării evolutive este arătată formarea și dezvoltarea ideilor științifice despre starea omului în dimensiunea social-juridică, incluzând etapele apariției ideilor despre statutul juridic al personalității, formarea conceptului de statut juridic în perioada revoluțiilor burgheze și interpretarea științifică modernă a categoriei juridice examinate. Statutul juridic al unei persoane nu este doar obiectul cunoașterii științei juridice, ci și subiectul reglementării juridice. Prin urmare, este importantă și consolidarea sa normativă în actele oficiale, care au avut un impact semnificativ asupra formării și dezvoltării conceptului de statut juridic al unei persoane.

Cercetarea evoluției statutului juridic al personalității a arătat, că în știința juridică practic nu există lucrări, care ar dezvălui aspectul istorico-juridic al dezvoltării ideilor și cunoștințelor despre starea omului în societate și în stat. Cu toate acestea, numai după cunoașterea istoriei apariției și formării instituției statutului juridic, ținând cont de experiența istorică anterioară, este posibil să se ajungă la o înțelegere și înțelegere a poziției unei persoane în societatea modernă, identificarea tiparelor și tendințele de dezvoltare și, de asemenea, își asumă starea viitoare și conținutul teoriei statutului juridic al unei persoane.

Autorul ajunge la concluzia că este necesară efectuarea sistematizării ideilor acumulate de știința juridică despre statutul juridic al personalității și propune propria periodizare, evidențiind patru mari etape de dezvoltare a ideilor despre statutul juridic al personalității.

Paragraful **1.1. Apariția ideilor despre starea juridică a omului** este consacrată studierii apariției primelor idei științifice despre locul și rolul omului în societate și în stat.

Din punct de vedere istoric statutul juridic al personalității se formează mai întâi în cadrul dreptului cutumiar, care funcționează în societatea gentilică și în societatea de clasă timpurie în condițiile statului timpuriu. Examinând evoluția statutului juridic al personalității, E.V. Ermakova notează: «Etapele inițiale ale dreptului cutumiar se disting prin sincretismul (coeziunea) regulatorilor sociali (obiceiurilor, religiei, moralității), precum și a individului cu o comunitate socială (gintă, trib, o mare familie patriarhală etc.). Prin urmare, ca subiect al dreptului cutumiar apare la început comunitatea tradițională (ginta, familia etc.) și numai odată cu apariția societății de clasă din ea treptat ca subiect de drept independent se distinge individul-proprietar. În același timp, mecanismul reglementării sociale rămâne în mare parte același» [15, p.17].

Primele idei care ulterior au devenit determinative pentru statutul juridic al personalității au apărut în Grecia Antică (Pitagora, Democrit, Solon, Socrate, Platon, Aristotel). O contribuție semnificativă în dezvoltarea ideilor despre statutul juridic al personalității au adus juriștii romani (Guy, Ulpian, Seneca, Epictetus, Marcus Aurelius, Marcus Tullius Cicero).

În societatea feudală drepturile omului erau determinate de apartenența lui socială. Cea mai caracteristică în statutul omului în timpul feudalismului este prezența corporatismului, apartenența la o stare specială în drepturile omului, ceea ce însemna egalitatea în drepturi a membrilor unei pătri sociale (corporații).

În dreptul medieval, dogmele religioase au avut un impact uriaș asupra definiției statutului juridic. Nu putem să nu remarcăm contribuția semnificativă a religiei creștine în dezvoltarea ideilor despre drepturi, îndatoriri, datoria omului, despre egalitate și drepturi egale deja în perioada prăbușirii societăților sclavagiste și în epoca Evului Mediu. O contribuție semnificativă la formarea ideilor statutului juridic al personalității a avut-o celebrul reprezentant al teologiei catolice medievale și al scolasticismului Thomas Aquinas. El se solidarizează cu concepția lui Aristotel și dezvoltă ideea că omul este o ființă socială și politică.

Revenind la studierea problemei privind consolidarea statutului juridic în Moldova medievală, trebuie de menționat faptul că principala sursă a dreptului moldovenesc din această perioadă erau obiceiurile. Unele norme legale alcătuiau conținutul hrisoavelor emise de domnitorii moldoveni.

O etapă importantă în istoria politică-juridică a Principatului Moldovei a fost adoptarea, în 1646, a primului Cod de legi al Țării Moldovei - «Pravila» lui Vasile Lupu. Toate normele «Pravilei» aveau caracter de castă, consolidau statutul persoanei fizice în funcție de starea socială a acestuia în ierarhia de castă a statului moldovenesc.

În paragraful **1.2. Dezvoltarea ideilor despre statutul juridic al personalității în perioada revoluțiilor burgheze** sunt reflectate opiniile predominante la acea vreme cu privire la starea omului în dimensiunea juridică-statală.

Revoluția burgheză a fost un mare pas istoric progresiv în consolidarea principiilor libertății și dreptății, care s-a realizat sub influența ideologică a unei viziuni juridice, care a înlocuit conceptele teologice din Evul Mediu. Revoluțiile burgheze au fost pregătite ideologic și teoretic de învățăturile marilor cugetători G. Groțius, B. Spinoza, D. Locke, Sh. Montesquieu, J.-J. Rousseau și alții. La baza concepțiilor și doctrinelor acestora stăteau noile principii ale relațiilor dintre individ și stat: puterea de stat, fiind ghidată nu de arbitrar, ci de lege, trebuie să apere imprescriptibil drepturile și libertățile care aparțin omului; drepturile naturale, inalienabile sunt concepute să limiteze, să stăpânească puterea excluzând samavolnicia și violența.

Autorul menționează contribuția neprețuită a lui Constantin Stere (1865-1936), eminent jurist moldovean și român, politician și om de stat, în dezvoltarea concepției drepturilor omului și a teoriei statutului juridic al personalității. În operele sale el a propagat ideea că omul, drepturile și libertățile acestuia sunt cea mai mare bogăție a societății umane. El vede menirea societății și a statului, sensul evoluției sociale în dezvoltarea și autoafirmarea individualității umane. Anume omul este și cauza, și consecința progresului social. Lucrările științifice ale lui Constantin Stere reprezintă cea mai mare valoare științifică, deoarece în ele este urmărită evoluția societății umane de la epoca sistemului comunitar primitiv până la statul de drept pe baza pozițiilor profund umaniste.

În secolul XVIII definiția stării juridice a personalității depășește cadrul cercetărilor exclusiv teoretice și este consfințită în documente juridice: Bill despre drepturi (1776), Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii (1776), Constituția SUA (1787) și celebrele zece amendamente la ea, cunoscute sub numele de Bill despre drepturi (1791).

O nouă etapă în dezvoltarea teoriei statutului juridic al personalității este legată de Marea Revoluție burgheză din Franța. Ideile dezvoltate de filosofi, iluminiști, juriști ai Timpului nou, au fost inserate în Declarația Drepturilor Omului și a Cetățeanului Franței în 1789, iar apoi în prima Constituție a Republicii Franceze din 1793.

În teză, se menționează că o mare importanță, dacă nu chiar decisivă, în procesul de dezvoltare a ideilor despre statutul juridic al personalității în perioada revoluțiilor burgheze a

avut apariția și răspândirea doctrinei juridice-naturale, care a confirmat prioritatea drepturilor și libertăților omului și noii parametri ai relațiilor dintre individ și autorități,

Ideile etatiste care au predominat înainte de apariția punctelor de vedere natural-juridice au fost asociate cu supunerea completă a individului la puterea de stat, care avea dreptul de a domni suprem asupra unei persoane. Conceptul natural-juridic, dimpotrivă, proclamă libertatea individului și autonomia existenței sale. Drepturile omului naturale, inalienabile, care îi aparțin încă de la naștere, trebuie să reziste autorității nedivizate a statului. Dacă puterea statului încalcă sau restricționează în vreun fel drepturile naturale, atunci, prin aceasta, împiedică libera dezvoltare a individului. Teoria dreptului natural se bazează pe susținerea principiilor morale și a categoriilor de libertate, justiție, egalitate, demnitate umană și fericire.

Deși recunoaște importanța și semnificația teoriei dreptului natural în formarea conceptului de drepturi ale omului și definirea statutului său juridic, totuși, trebuie remarcat faptul că nu a fost singurul în explicarea relației dintre individ și stat. Opusul este abordarea pozitivistă a naturii drepturilor omului și a relației dintre stat și individ, conform căreia drepturile omului, sfera și conținutul lor sunt determinate de stat, care le «acordă» unei persoane, exercitând funcții paternaliste.

Paragraf 1.3 Revizuirea surselor științifice moderne legate de subiectul cercetării conține o analiză a stării actuale de elaborare științifică a problemelor statutului juridic al personalitate.

Categoria statutului juridic este relativ nouă în știința juridică observă autorul. Până în anii 1960, acest concept a fost identificat cu capacitatea persoanei (de exemplu, N.G. Aleksandrov, S. N. Bratus, A.V. Mitskevich) și abia în anii 70-80 ai secolului trecut categoria de statut juridic a devenit obiectul cercetării independente și a primit o dezvoltare destul de vastă în lucrările unor oameni de știință precum N.V. Vitruk, L.D. Voevodin, B.B. Kaminsky; VA Kuchinsky, E.A. Lukashova, N.I. Matuzov, G.V. Maltsev, F.M. Rudinsky, V.A. Patiulin etc.

În știința juridică modernă există un șir de lucrări științifice, inclusiv teze, dedicate studierii diverselor aspecte ale statutului juridic al personalității. Printre acestia se numără lucrările unor autori naționali, precum G. Avornic [1], R. Grecu [6,7], M. Cârnaț, T. Cârnaț [2], G. Costachi, A. Potîngă [4], A. Creangă [5], I. Moroșan [9] etc. În lucrările menționate se dă, în mare măsură, caracteristica elementelor structurale ale statutului juridic al personalității, și anume, drepturilor și libertăților omului, îndatoririlor de bază, principiilor, garanțiilor de realizare a acestora, se face o analiză a caracteristicilor consolidării și realizării statutului juridic al personalității în statul de drept.

Prezența în literatura specială a lucrărilor de cercetare consacrate statutului juridic al personalității demonstrează un inepuizabil interes științific pentru problemă atât în științele

juridice străine, cât și în știința juridică națională. Cercetarea problematicii statutului juridic al personalității a fost abordată încă de cugetătorii antici, dar până în prezent nu și-a pierdut actualitatea, rămânând insuficient studiată în teoria și practica juridică. Trebuie de recunoscut că majoritatea studiilor efectuate de reprezentanții societății științifice din Moldova se referă numai la anumite aspecte ale stării juridic a omului și cetățeanului sau, ceea ce este mai des întâlnit, analizează anumite elemente ale statutului juridic, în timp ce nu există un studiu complex, fundamental al categoriei «statut juridic al personalității» din punctul de vedere al concepțiilor moderne, abordărilor și ținând cont de evoluția ideilor despre acest fenomen legal.

Paragraful **1.4 Consolidarea normativă a statutului juridic al unei persoane** oferă o scurtă imagine de ansamblu asupra principalelor acte normative care consolidează statutul juridic al unei persoane, care au avut un impact semnificativ asupra formării și dezvoltării conceptului de statut juridic al unei persoane. Problema cu privire la actul în care statutul juridic al unei persoane a fost stabilit mai întâi normativ este discutabilă. Majoritatea cercetătorilor cred că primul document de acest fel a fost Magna Carta libertatum din 1215. Un rol semnificativ în consolidarea normativă a statutului juridic al unei persoane la nivel internațional și național a avut-o astfel de documente normative precum Legea Habeas Corpus din 1679, Declarația franceză a drepturilor omului și cetățeanului din 1789, a stabilit normele legale fundații pentru relația dintre individ și stat.

Astăzi, statutul juridic al unei persoane are atât reglementări juridice internaționale, cât și reglementări interne. Printre actele internaționale care asigură statutul juridic al unei persoane, Declarația universală a drepturilor omului din 1948, Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale din 1966, Pactul internațional privind drepturile civile și politice din 1966 și altele sunt de importanță fundamentală.

Semnificația acestor acte constă și în faptul că statele moderne ale statului de drept au proclamat prioritatea (sau egalitatea) actelor internaționale față de legislația națională.

La nivel de stat, statutul juridic al unei persoane este consacrat, în primul rând, în Constituție. În normele constituționale sunt puse bazele statutului juridic al unei persoane și al unui cetățean în societate și în stat, care sunt principii fundamentale, de bază, inițiale care predetermină conținutul tuturor legislațiilor actuale.

Trebuie remarcat faptul că consolidarea normativă a statutului juridic al unui individ este o expresie juridică a modelelor (conceptelor) de interacțiune a unui individ cu societatea și statul existente în lumea modernă. Alegerea unui model sau altul este determinată de tradițiile istorice, naționale și juridice ale unui anumit stat. Conceptul consacrat constituțional al statutului juridic al unei persoane, bazat pe norme și standarde recunoscute la nivel internațional, predetermină fundamentele sistemului social și de stat, obiectivele, obiectivele și direcțiile principale ale

activităților organelor de stat, volumul și conținutul drepturilor fundamentale, libertăți și îndatoriri ale unei persoane și ale unui cetățean în diferite sfere ale vieții publice.

Capitolul 2 - **Conceptul modern al statutului juridic al unei persoane** - relevă conținutul termenilor principali care alcătuiesc aparatul conceptual al statutului juridic al unei persoane, relația și raportul dintre ei și cu alte categorii juridice, identifică tendințele și modele în dezvoltarea conceptului de statut juridic al unui individ ca direcție independentă în știința teoretică și, de asemenea, reflectă diferite abordări ale înțelegerii structurii juridice a fenomenului luat în considerare.

Paragraful 2.1. Definiția conceptului de statut juridic: diverse abordări conțin o prezentare a rezultatelor analizei fundamentelor conceptuale ale înțelegerii categoriei în cauză.

Reprezentanții științei juridice propun diverse definiții ale conceptului de statut juridic al personalității. Astfel, prin statut juridic se înțelege starea consfințită legal a personalității în societate, care se bazează pe statutul social real, adică, situația reală a unei persoane în acest sistem de relații sociale [24, p. 263]; acesta este o totalitate de drepturi și libertăți, îndatoriri și responsabilități ale personalității, care îi stabilesc statutul juridic în societate [11, p. 570]; este o instituție de drept cu structură complexă, care include drepturile și libertățile omului și ale cetățeanului [1) drepturile omului menite să satisfacă propriile interese în cadrul societății civile și 2) drepturile cetățeanului care determină corelația dintre om și stat], îndatoririle omului și ale cetățeanului [1) îndatoririle puse pe seama tuturor persoanelor care se află pe teritoriul statului și 2) îndatoririle pe care le au numai cetățenii statului] [8, c. 67].

În lucrare se menționează că statutul juridic al personalității este o categorie generală, acumulatoare, care acționează ca un nucleu, ca element central al teoriei statutului juridic al personalității – ca o direcție științifică independentă a teoriei generale moderne a dreptului și a statului.

Pentru a introduce claritatea terminologică, autorul analizează corelația conceptelor utilizate în știința juridică modernă: «statut juridic», «situație juridică», «stare juridică», «mod juridic» și «identificare juridică».

Dezvăluind abordările existente în literatura specială privind corelarea conceptelor de «statut juridic» și «situație juridică», autorul împărtășește opinia celor care recunosc sinonimia acestor termeni, considerând această poziție drept cea mai fundamentată din punct de vedere științific și adevărată.

Referitor la conceptul nou și supus discuțiilor în știința juridică este categoria «situația juridică a personalității». Un studiu complex al acestei categorii a fost realizat de V.V. Gruzdev în lucrarea monografică «Situația juridică a personalității: istorie, teorie, practică» [14].

Nu toți juriștii împărtășesc părerea privind necesitatea de a face distincție între aceste concepte, considerându-le identice (Ts.A. Yampolskaya, N.I. Matuzov, V.A. Patyulin etc.). Cu toate acestea, există și susținători ai altei poziții care dovedesc neidentitatea lor (Yu.S. Novikova, D.N. Gorshunov și alții).

Un alt termen care este folosit în lexica juridică pentru a caracteriza relația dintre personalitate, societate și stat este modul legal. În știința teoretică-juridică, atitudinea față de conceptul de «mod juridic» este ambiguă. Apărut încă în secolul trecut, acest termen a provocat multe dezbateri în rândul oamenilor de știință. De exemplu, N.I. Matuzov l-a apreciat ca nereușit, nu tocmai «elegant» din punct de vedere stilistic și excesiv [19, p. 194]. N.V. Vitruk preferă categoria statutului juridic special ca fiind mai justificată și necesară [12, p. 187], în timp ce R.P. Manankova, dimpotrivă, notează exactitatea și completitudinea categoriei în cauză în condițiile cadrului nostru conceptual destul de sărac și consideră că este tipul optim de informații legale privind drepturile și îndatoririle interramurale ale cetățenilor [17, p. 17]. În literatură s-a propus reducerea raportului dintre categoriile «statut juridic» și «mod juridic» la raportul de tipul «general» și «special» [23, p. 88]. Considerăm că termenul «mod legal» încă nu s-a înrădăcinat și încă nu i a ofert recunoaștere largă în mediul științific.

Studiind aparatul conceptual, autorul evidențiază legitățile generale și tendințele dezvoltării statutului juridic al personalității ca și categorie juridică, a căror cunoaștere ne permite să stăpânim pe deplin fenomenul studiat și ignorarea acestora închide calea înspre înțelegerea și explicarea, folosirea și dezvoltarea conceptului de statut juridic. În lucrările savanților-juriști practic nu există concluzii și prognoze științifice privind dezvoltarea statutului juridic al personalității. Autorul vede unul dintre motivele principale ale acestei situații în lipsa de atenție asupra problemei legităților stării juridice a personalității, iar cunoașterea științifică a acestora servește drept fundament teoretic pentru perfecționarea legislației, reglementării legale în general, a practicilor judiciare și de aplicare a legii. Mai mult, tendințele stării juridice a personalității sunt întotdeauna corelate cu legitățile generale ale dezvoltării sociale și statale de drept. Înțelegerea legităților și a tendințelor dezvoltării statutului juridic al personalității este o sarcină urgentă a științei moderne, în special în contextul unei paradigme în schimbare a dezvoltării social-politice și statale de drept, iar utilizarea lor în activitatea practică este o condiție necesară pentru gestionarea științifică a proceselor publice în contextul formării unei societăți civile libere și a unui stat de drept social democratic.

În paragraful **2.2. Caracteristica persoanei ca purtător al statutului juridic** reflectă caracteristicile esențiale ale proprietarului statutului juridic al persoanei și investighează, de asemenea, problemele de demarcare a începutului vieții umane.

Analizând conținutul conceptelor «om», «personalitate», «cetățean», «persoana fizică», autorul formulează următoarele concluzii. Conceptul «om» este cu mult mai general și abstract în raport cu toți ceilalți termeni. Conceptul «personalitate» este, de asemenea, un termen cu cel mai abstract conținut și în drept are același conținut ca și conceptul «om» în filozofie. Conceptul «persoană fizică» pare să fie mai izolat și mai independent și, în funcție de acea ramură a dreptului, în care este utilizat, (publică sau privată), va fi generic în raport cu conceptul «cetățean» (ramurile publice de drept) sau va fi egalat cu acesta (în ramurile private de drept). Termenul «cetățean» este mai puțin abstract dintre toate conceptele menționate și introdus în știința juridică pentru reflectarea relației juridice a unei persoane fizice cu statul în relațiile de drept public. Conceptul «persoană fizică» este corelat cu conceptul «om» în domeniul dreptului civil și este larg răspândit și aplicabil pe scară largă în relațiile de proprietate. Este clar, că omul, personalitatea, persoana fizică, cetățeanul, indiferent de termenul folosit, este subiect de drept, are o însușire juridică specială – capacitatea juridică și este purtător al statutului juridic.

Etapa modernă de dezvoltare a științei ne face să aruncăm o privire nouă asupra problemei determinării începutului vieții umane și a deținerii statutului juridic. Juriștii, precum și publicul larg, sunt foarte îngrijorați de problemele utilizării tehnologiilor de reproducere asistată, în care unele sau toate etapele concepției și dezvoltării timpurii a embrionului se desfășoară în afara corpului matern, inclusiv folosind celule germinative ale donatorilor și (sau) celule sexuale crioprezervate, țesuturi de organe reproductive și embrioni, precum și maternitate surrogat. În acest sens, problema determinării statutului juridic al embrionului uman devine actuală pentru științele juridice.

Actele internaționale, legislația țărilor de peste hotare, practica judiciară, inclusiv practica Curții Europene a Drepturilor Omului, demonstrează consolidarea diversă a statutului juridic al embrionului.

În știința și practica juridică națională există abordare despre apariția capacității subiectului juridic cu condiția nașterii vii a embrionului uman. La bază stau prevederile normative ale legislației civile, potrivit cărora numărul persoanelor care pot fi chemate la moștenire include cetățenii concepuți pe parcursul vieții testatorului și născuți vii după deschiderea moștenirii. De exemplu, al. (3) din art. 18 din Codul Civil al Republicii Moldova stabilește că dreptul la moștenire a persoanei fizice apare la concepțiune dacă se naște vie [3].

Considerăm că, pentru a elimina contradicțiile și a asigura uniformitatea reglementării legale, este necesar să se stabilească statutul embrionului uman în documentele internaționale cu caracter universal, stabilirea dreptului la viață a embrionului uman încă înainte de naștere poate fi considerată ca bază pentru reglementarea legală a drepturilor omului de reproducere, utilizarea legitimă a embrionilor umani în scopuri de cercetări științifice. Mai mult, această prevedere va

consolida dreptul la viață ca valoare absolută și va contribui la formarea unei atitudini umane și justificate moral față de embrionul uman în lumea modernă.

Autor stă pe poziția conform căreia embrionul uman nu poate fi recunoscut ca subiect al dreptului și purtător al statutului juridic, deoarece o persoană are o anumită stare juridică din momentul nașterii vii. În același timp, este necesar de recunoscut necesitatea protecției legale și a apărării embrionului pentru a exclude posibilitatea de a-i da proprietatea de «capacitate de circulație».

Paragraful **2.3. Structura juridică a statutului juridic al unei persoane** luminează problemele unei înțelegeri integrale (sistemice și logice) a statutului juridic al unei persoane. Acest paragraf este împărțit în cinci paragrafe, care, în mod logic, iau în considerare în mod consecvent diverse abordări pentru determinarea structurii structurii juridice a statutului, precum și principalele (drepturi, libertăți, obligații legale și garanții) și elemente suplimentare (cetățenie, principii) ale statut juridic.

În gândirea teoretică juridică de stat nicio problemă nu pare atât de evidentă, rămânând în același timp conceptual foarte vagă și contradictorie, ca problema structurii statutului juridic al personalității. Problematika determinării componenței de elemente a statutului juridic al personalității este subiectul unei discuții aprinse în știința juridică. Cu toate acestea, o abordare unică a soluționării lor nu s-a produs încă.

Examinând structura statutului juridic, autorul folosește termenul «construcție juridică», menționând, că utilizarea acestui termen este justificată și adecvată, deoarece aceasta este o categorie gnoseologică, care este un model ideal creat prin folosirea gândirii abstracte, care reflectă o construcție structurală complexă, ale cărei elemente sunt strâns legate între ele. Anume în construcția juridică este exprimată structura sistemică a obiectului de cercetare.

În teză sunt evidențiate trei abordări principale privind determinarea compoziției din elemente a construcției statutului juridic al personalității. Conform primei abordări, construcția juridică include următoarele elemente: 1) drepturile și libertățile juridice; 2) îndatoririle juridice; 3) interesele legitime; 4) cetățenia; 5) capacitatea juridică; 6) garanțiile juridice. A doua abordare se bazează pe includerea în conceptul statutului juridic a numai două elemente - drepturilor și îndatoririlor. În același timp se menționează că un șir de elemente suplimentare trebuie considerate fie ca și condiții preliminare pentru statutul juridic, fie secundare în raport cu cele principale (de exemplu, răspunderea juridică este secundară în raport cu îndatoririle) sau, în general, cu categoriile care depășesc cu mult statutul juridic (garanțiile). În cadrul celei de-a treia abordări nu există o diviziune strictă în elemente principale și suplimentare ale statutului juridic al personalității, care include: 1) cetățenia ca începutul formării situației juridice a personalității; 2) calitatea de subiect juridic sau capacitate juridică generală; 3) principiile situației juridice a

personalității; 4) drepturile și libertățile constituționale (fundamentale) ale omului și cetățeanului, care ocupă locul central în conținutul bazelor stării juridice a personalității; 5) îndatoririle juridice; 6) garanțiile juridice sau condițiile și mijloacele prevăzute de constituție și de legi pentru realizarea drepturilor și îndatoririle personalității.

Autorul propune să se considere construcția legală a statutului juridic al personalității ca un ansamblu de elemente strâns interconectate, dintre care principalele sunt drepturile, libertăți și îndatoririle omului și ale cetățeanului, precum și garanțiile juridice pentru realizarea acestora. Toate celelalte elemente (cetățenia, capacitate juridică, principiile, răspunderea juridică) trebuie considerate elemente suplimentare ale statutului.

Capitolul 3 - **Standardele internaționale ale statutului juridic al personalității** conțin expunerea rezultatelor analizei conceptului și esenței standardelor internaționale pentru determinarea statutului juridic al personalității, rolul și semnificația acestora pentru perfecționarea legislației naționale în ceea ce privește consolidarea statutului juridic al personalității. În condițiile moderne de globalizare și internaționalizare a vieții publice, este imposibil de imaginat studierea vreunui oarecare fenomen, inclusiv a statutului juridic al personalității, în afara reglementărilor juridice internaționale. O componentă importantă a standardelor internaționale sunt standardele regionale pe care le elaborează uniunile teritoriale de state. În lumina proceselor de integrare europeană care au loc în Republica Moldova, cercetarea standardelor europene privind statutul juridic al personalității este destul de actual în prezent.

În paragraful **3.1. Esență și conținutul standardelor internaționale ale statutului juridic al personalității** autorul dezvăluie conceptul standardelor internaționale și semnificația acestora în determinarea statutului juridic al personalității.

În lucrare se menționează că reprezentanții științei juridice, definind semnificația universală a standardelor internaționale, le caracterizează ca cerințe legale minime, necesare pentru crearea bazei pentru existența normală a sistemului internațional în ansamblu sau într-un oarecare domeniu concret, ca norme juridice sau modele de norme juridice, recunoscute de comunitatea internațională și înscrise în documentele sale, stabilite prin acordul unei comunități de state [10, p.41].

Totodată, putem constata lipsa formulării clare a conceptului «standard juridic internațional al statutului juridic al personalității». Unii autori, evaluând în mod critic posibilitatea existenței unor standarde uniforme, menționează că viziunea privind standardele, etaloanele drepturilor omului, acceptate universal de toate culturile și civilizațiile, este un fenomen la fel de greu de obținut, ca și însăși internaționalizarea culturilor și a civilizațiilor [16, p. 95]. Mai mult, în literatură există opinia că termenul «standarde», aplicat cu referire la îndatoriri în sfera drepturilor omului și determinarea statutului juridic, nu este tocmai corect.

Alți autori, care apără caracterul fondat al «conceptului universal al drepturilor omului», includ în el valorile de bază, standardele în abordarea de evaluare a stării statutului juridic într-o anumită țară, pe care le dezvoltă organele naționale de drept și de aplicare a legii [25, p. 138-139]. În sprijinul acestei poziții oamenii de știință atrag atenția asupra faptului că universalizarea statutului juridic al personalității în conformitate cu standardele internaționale și europene este exprimată în mod adecvat în constituțiile statelor, sub formă de recunoaștere a normelor internaționale ca parte a legislației interne și a posibilității apărării juridice internaționale a drepturilor omului [22, p. 3].

A doua poziție pare mai adevărată și, în opinia autorului, termenul «standarde internaționale» este destul de aplicabil pentru caracterizarea statutului juridic al personalității, întrucât crearea normelor privind drepturile omului se bazează pe faptul că statele la nivel internațional reglementează statutul juridic al personalității în cel mai general mod, lăsând legiuitorului național dreptul de a-l completa cu conținut specific, de a concretiza și detalia elementele structurale ale acestuia, încadrându-le în sistemul de drept național deja existent. În acest sens, autorul propune de a examina standardele juridice internaționale ca dispoziții consacrate în actele recunoscute universal, în care este determinat statutul personalității, sunt stabilite drepturile și libertățile fundamentale, precum și îndatoririle persoanelor aflate sub jurisdicția statelor comunității mondiale.

În paragraful **3.2. Consfințirea statutului juridic al personalității în actele internaționale cu caracter universal** este analizat conținutul documentelor internaționale fundamentale care definesc starea juridică a personalității.

Printre cele mai importante acte internaționale cu caracter universal, fără de care statutul juridic al personalității din orice stat ar fi, cel puțin, afectat, se numără: Carta Națiunilor Unite, adoptată la 26 iunie 1945 în vigoare de la 24 octombrie a aceluiași an [26]; Declarația universală a drepturilor omului, aprobată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1948 [13], pactele internaționale adoptate în 1966 - Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale [21]; Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice [20].

Carta Organizației Națiunilor Unite nu conține o listă concretă a drepturilor omului. Cu toate acestea, documentul a devenit unul dintre primele acte juridice internaționale cele mai importante, în care a fost pusă problema necesității asigurării universale a drepturilor persoanei, a fost consfințit principiul respectării universale a drepturilor și libertăților tuturor persoanelor și a oricărui om, excluzând orice discriminare. Alineatul «c» al art. 55 obligă statele să promoveze «respectul universal și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale pentru toți, fără distincție de rasă, gen, limbă și religie».

Este important ca Carta ONU să devină fundamentul legal care a pus bazele reglementării juridice internaționale a statutului unei persoane, eliminând problemele respectării și protecției drepturilor cetățenilor de sub jurisdicția internă exclusivă a statului.

În Declarația universală a drepturilor omului din 1948 este stabilită o gamă largă de drepturi civile, politice, sociale, economice și culturale care determină statutul juridic al personalității. În textul documentului este reflectat caracterul natural al drepturilor omului, consfințită recunoașterea universală că drepturile și libertățile fundamentale sunt inerente tuturor oamenilor, sunt inalienabile pentru fiecare persoană și se aplică în mod egal tuturor. În plus, declarația proclamă că fiecare persoană are îndatoriri față de colectivitate, numai în cadrul acesteia fiind posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale.

În literatura juridică modernă, o opinie este din ce în ce mai exprimată cu privire la eficacitatea insuficientă a acestui sistem de consolidare și de asigurare a drepturilor și libertăților omului, care a fost formulată de elaboratorii Declarației Universale. Încă la începutul anilor 80 ai secolului XX, în ciuda recunoașterii de către comunitatea mondială a principiului universalității drepturilor și libertăților omului consacrate în Declarația universală a drepturilor omului, țările regiunii Afro-Asiatice au început să critice acest principiu, numindu-l abstract, ireal, reflectând doar valori europene și fără a ține cont de caracteristicile naționale, religioase, istorice, geografice ale fiecărui stat sau grup de state. Este greu să fim de acord cu această poziție, deoarece standardele internaționale sunt dispoziții generale, abstracte, umplute cu conținut concret în contextul unei civilizații anumite. Sarcina statelor în domeniul determinării statutului juridic al personalității este aceea de a apropia, de a unifica domeniul juridic pentru individ, de a face comparabilă, conjugabilă în această chestiune ordinele de drept naționale. Juriștii propun deocamdată să nu se vorbească despre unificare, ci mai ușor - despre armonizarea statutului juridic al personalității. O astfel de armonizare pare să fie mai posibilă la nivel regional, adică în cadrul unui grup de state unite prin asemănarea sistemului politic, același nivel de dezvoltare economică, tradiții culturale comune și un sistem de valori similar.

Sunt importante în determinarea statutului juridic al personalității Pactele internaționale pentru drepturile omului din 1966. Acestea conțin în formă sistematizată drepturi și libertăți în toate domeniile principale ale vieții și activității oamenilor: în sferele economică, socială, culturală, precum și în sferele civilă și politică, dezvoltate în stadiul civilizației moderne. Într-o măsură sau alta, ele stau la baza constituțiilor moderne ale țărilor lumii. În pacte este proclamată cerința generală pentru state și popoare «de a promova respectul universal și respectarea drepturilor și libertăților omului». Ambele pacte nu numai că proclamă drepturile și libertățile omului, dar și exprimă dorința ca legislația națională a anumitor țări, în măsura capacităților lor economice și a eficacității statalității lor, să garanteze efectiv drepturile și libertățile omului.

Actele internaționale examinate în teză au o importanță crucială pentru determinarea statutului juridic al personalității, formarea standardelor internaționale ca scară universală a valorilor în domeniul drepturilor, libertăților și îndatoririlor omului, cu care trebuie să fie corelate sistemele juridice naționale. Astăzi Constituțiile din majoritatea statelor de drept democratice consfințesc dispozițiile conform cărora normele și principiile internaționale sunt parte a legislației naționale și au prioritate asupra normelor naționale. Astfel, în art. 4 din Constituția Republicii Moldova se proclamă că dispozițiile constituționale cu privire la drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația universală a drepturilor omului, cu pactele și cu alte tratate, la care Republica Moldova este parte, iar dacă există neconcordanțe între actele internaționale și legile interne, prioritate au normele internaționale.

Paragraf 3.3 Actele regionale privind starea juridică a personalității (pe exemplul actelor uniunilor europene de state) conține caracteristica actelor uniunilor europene de state care determină statutul juridic al personalității.

Autorul explică necesitatea studierii prevederilor actelor regionale care consfințesc statutul juridic al omului și al cetățeanului, apărută în ultimele decenii prin tendința de regionalizare a standardelor statutului juridic al personalității, pe baza unor caracteristici existente care s-au dezvoltat în sistemele juridice naționale ale unei anumite regiuni. Ținând cont de amplasarea teritorială a Republicii Moldova și de cursul integrării europene anunțat de autoritățile statului, prezintă interes efectuarea analizei dispozițiilor normative privind statutul juridic al personalității pe exemplul actelor uniunilor europene de state.

În Europa modernă bazele situației juridice a personalității existente la nivel interstatal reprezintă cele mai importante standarde de comportament al persoanei și cetățeanului în societatea europeană, precum și principiile relațiilor reciproce dintre om și cetățean cu instituturile, organele și instituțiile UE în ansamblu.

Termenul «standarde europene de drepturi și libertăți» este foarte răspândit în literatura juridică și este utilizat în mod activ în practica sistemului judiciar. Conținutul conceptului de «standarde europene» include prevederile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (ca document fundamental care consfințește lista acestor drepturi și libertăți, adoptate de majoritatea țărilor europene), precum și actele Curții Europene a Drepturilor Omului, care dezvăluie conținutul și garanțiile de bază pentru realizarea acestor standarde. Oamenii de știință justifică natura regională a acestor standarde prin faptul că normele Convenției reflectă o viziune asupra drepturilor omului axată exclusiv pe culturile occidentale, pe tradițiile istorice, pe opiniile politice și pe ideologie [18, p. 17].

Standardele europene cu privire la drepturile și libertățile omului sunt o parte importantă a celor internaționale, deoarece în ele sunt formulate principiile legale de bază pentru dezvoltarea civilizației europene moderne, precum și interpretarea drepturilor și libertăților caracteristică europenilor. Standardele europene au un impact semnificativ asupra activității legale și de aplicare a legii în Republica Moldova în virtutea ratificării unui șir de acte europene cu privire la drepturile omului.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea complexă a bazelor teoretice ale statutului juridic al personalității efectuată în cadrul lucrării de teză, ne permite să formulăm următoarele **concluzii**:

1. Cercetând problema formării și dezvoltării ideilor științifice despre statutul juridic al personalității, trebuie să recunoaștem că, de-a lungul întregii existențe a civilizației umane problemele privind determinarea poziției omului în societate și în stat au fost în centrul atenției cugetătorilor din diferite epoci, fără a lăsa indiferenți și oamenii de știință moderni. Informațiile științifice acumulate necesită sistematizare, ceea ce va face posibilă determinarea etapelor individuale ale evoluției ideilor despre statutul juridic al unui individ. Analizând și generalizând materialului elaborat de știința juridică, propunem să fie identificate patru etape principale în dezvoltarea ideilor privind statutul juridic al personalității:

- prima este etapa de apariție a conceptului de statut juridic al personalității, începând cu primele meditații ale cugetătorilor antici (Pitagora, Democrit, Solon, Socrate, Platon, Aristotel, Seneca, Aurelius și alții) despre starea juridică a omului în societate și chiar până la revoluțiile burgheze (a doua jumătate a secolului XVI). Această perioadă se caracterizează prin proclamarea ideilor de egalitate, dreptate și libertate, prin răspândirea pe larg a teoriei teologice, al cărei întemeietor a fost F. Aquinas. Interpretarea statutului personalității umane a primit un puternic colorit religios;

- a doua este etapa revoluțiilor burgheze (secolele XVI-XIX), sub drapelul cărora au fost proclamate drepturile civile și politice, care sunt deja consfințite în constituțiile diferitelor state, în primul rând, celor europene. Concepțiile privind statutul juridic al personalității se dezvoltă sub influența unei teorii natural-juridice și a unui concept liberal (G. Grotius, B. Spinoza, J. Locke, Montesquieu, J.-J. Russo, I. Kant, G. Hegel etc.);

- etapa a treia, care cuprinde perioada din a doua jumătate a secolului al XIX-lea până la mijlocul secolului XX, este legată de apariția învățăturilor socialiste și a teoriei marxiste (Claude Henri de Saint-Simon, Charles Fourier, Robert Owen, C. Marx, F. Engels și alții), cu proclamarea și consolidarea drepturilor social-economice;

- etapa a patra, care include perioada modernă (a doua jumătate a secolului XX și până în zilele noastre), se evidențiază în legătură cu adoptarea actelor internaționale privind drepturile omului, cu adoptarea standardelor internaționale și regionale ale statutului juridic, cu răspândirea conceptului universal despre drepturile omului, cu apariția în știința juridică a unei noi direcții independente de cunoaștere. - teoria statutului juridic al personalității, diferită de teoria calității de subiect juridic a cetățenilor (*cap. 1, par. 1.1, 1.2, 1.3*).

Statutul juridic al unei persoane nu este doar obiectul cercetării în știința juridică, ci și subiectul reglementării juridice. Consolidarea normativă a statutului juridic al unui individ este o expresie juridică a modelelor (conceptelor) interacțiunii unui individ cu societatea și statul existent în lumea modernă. Alegerea unui model sau altul este determinată de tradițiile istorice, naționale și juridice ale unui anumit stat. Documentele internaționale cu caracter universal și regional conțin standarde ale statutului juridic care servesc drept ghid, model, șablon pentru sistemele naționale de drept ale diferitelor state. În dreptul intern, normele relevante sunt cuprinse, în primul rând, în Constituție, care stabilește statutul juridic general al unei persoane. Conceptul consacrat constituțional al statutului juridic al unei persoane, format ținând cont de normele și standardele recunoscute la nivel internațional, determină bazele sistemului social și de stat, obiectivele, obiectivele și direcțiile principale ale activităților organelor de stat, volumul și conținutul a drepturilor, libertăților și obligațiilor fundamentale ale unei persoane și ale unui cetățean în diferite sfere ale vieții publice. Normele constituționale sunt dezvoltate în continuare în legislația sectorială, transformând statutul juridic general într-unul special și individual (*cap. 1, par. 1.4*).

2. Conceptul statutului juridic al unei persoane în condiții moderne continuă să se dezvolte, este plin de conținut nou și, prin urmare, are nevoie de o înțelegere și dezvoltare profundă în raport cu condițiile și realitățile actuale. Procesele care au loc în lumea modernă afectează semnificativ conținutul drepturilor omului, posibilitățile de asigurare și realizare a acestora, precum și definirea naturii relațiilor cu statul într-un mod nou. Astăzi, mai mult ca niciodată, pare relevant să se găsească un compromis între drepturile omului, societate și stat.

Aplicând metoda prognostică de cunoaștere a realității înconjurătoare, să presupunem că următoarea etapă a evoluției statutului juridic al unei persoane va fi perioada de înțelegere teoretică și implementarea practică a garanției și protecției drepturilor și libertăților individ într-un stat democratic guvernat de statul de drept, universalizarea acestuia în conformitate cu standardele internaționale.

Cunoașterea procesului de evoluție a statutului juridic al personalității dictează necesitatea identificării legităților și tendințelor de dezvoltare ale fenomenului analizat.

Considerăm că dezvoltarea ulterioară a statutului juridic al personalității trebuie să se realizeze pe următoarele direcții:

- intensificarea stabilității statutului juridic al personalității, ceea ce va crea concepția valorii depline de deținere de către om a unui anumit statut juridic în societate și în stat;
- formarea încrederii cetățenilor în statutul lor juridic, în posibilitatea apărării și protejării acestuia;
- sporirea gradului de garanție a realizării statutului juridic al personalității prin traducerea treptată în viață a unei astfel de politici economice și sociale, în care locul central îl ocupă omul, drepturile, libertățile și interesele acestuia (*cap.2, par. 2.1*).

3. Efectuând analiza termenilor și schimbărilor terminologice care alcătuiesc aparatul conceptual (categorial) al statutului juridic al personalității, trebuie de menționat că, din punct de vedere juridic, nu există nicio diferență esențială între noțiunile «statut juridic» și «stare juridică». Aceste noțiuni trebuie examinate ca identice, interschimbabile, care pot fi utilizate în mod egal în funcție de context și de preferința stilistică. În mediul științific pot fi întâlniți și alți termeni: «situație juridică», «identificare juridică» și «modul juridic». În opinia noastră, aplicarea acestora nu contribuie la o percepție și analiză clară a esenței, distrage atenția de la cunoașterea reală a fenomenului analizat (*cap.2, par. 2.1*).

4. Diversitatea terminologică există și în cazul desemnării purtătorului statutului juridic - «om», «individ», «personalitate», «cetățean», «persoană fizică», «subiect». Pare a fi adevărată din punct de vedere stilistic utilizarea termenului «personalitate», stabilit în mod tradițional, cu referire la termenul «statut juridic». Anume această noțiune îl caracterizează pe purtătorul statutului juridic ca ființă socială, participant al relațiilor sociale și de drept. Totodată, nu trebuie să percepem personalitatea ca om înzestrat cu abilități, calități și trăsături deosebite. Utilizarea termenului «personalitate» în acest context are în mare măsură un colorit istoric. Așa cum noțiunea «om» se integrează în drept prin noțiunea «drepturi ale omului», la fel noțiunea «personalitate» intră în circulația legală prin noțiunea «statut juridic» (*cap.2, par. 2.2*).

Purtător al statutului juridic trebuie recunoscut omul din momentul nașterii sale. Nu poate avea calitate de subiect al dreptului și purtător al statutului juridic embrionul uman, deoarece o anumită stare juridică posedă omul din momentul în care s-a născut viu. Cu toate acestea, trebuie să recunoaștem necesitatea protecției juridice și apărării embrionului ca început al vieții umane, pentru a exclude posibilitatea de a-i da însușirea de «capacitate de circulație». În orice caz, este necesară abordarea foarte atentă și deliberată a soluției legislative la problema determinării statutului juridic al embrionului (*cap.2, par. 2.2*).

5. Statutul juridic al personalității reprezintă o construcție sistemică complexă, a cărei structură juridică include elemente strâns legate între ele, care determină, pe baza actelor

naționale și internaționale, situația omului în dimensiunea social-juridică, ale cărei elemente principale sunt drepturile, libertăți și îndatoririle omului și cetățeanului și garanțiile juridice pentru realizarea acestora. Toate celelalte elemente (cetățenia, capacitatea juridică, principiile, răspunderea juridică) trebuie considerate elemente suplimentare ale statutului (prestatutare sau poststatutare) care îl completează și îl largesc, transformând statutul juridic general într-unul special sau individual.

Fiind elementul structural principal al statutului juridic al personalității, alături de drepturi, libertăți și îndatoriri, trebuie să recunoaștem garanțiile juridice cuprinse în actele juridice interne și internaționale. Alte tipuri de garanții (sociale, economice, politice, ideologice etc.) caracterizează doar acele condiții și circumstanțe, acel mediu și acea ambianță, în care se formează statutul juridic al personalității, dar nu determină conținutul lui esențial. Prin urmare, alte tipuri de garanții, cu excepția celor juridice, trebuie să fie irecute la elementele suplimentare («prestatutare»). În același timp, prin garanții juridice trebuie să înțelegem mijloacele și procedeele juridice de stat pentru a asigura deținerea statutului juridic și realizarea acestuia, necesare pentru consolidarea juridică și utilizarea efectivă de către om a drepturilor și libertăților sale (*cap.2, par. 2.3*).

6. Atunci când se stabilește statutul juridic al personalității și se consfințește în legislația națională a statelor trebuie să se țină cont de standardele internaționale privind drepturile, libertățile și îndatoririle omului. Standardele internaționale reprezintă un sistem de norme de drept internaționale, care stabilesc statutul juridic al omului și determină îndatoririle concrete ale statelor pentru asigurarea lor, pe care trebuie să le consfințească în sistemele lor juridice, ținând cont de particularitățile orânduirii sociale și ale dezvoltării naționale. Ele creează un anumit punct de orientare juridică, un ideal, înspre care ar trebui să tindă atât fiecare stat în parte, cât și întreaga comunitate mondială. Mai mult, obiectivul creării standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului nu este unificarea legislațiilor naționale în acest domeniu, ci crearea modelelor tipice, pe care statele le utilizează pentru elaborarea propriei legislații. Universalizarea statutului juridic al personalității în conformitate cu standardele mondiale este exprimată în mod adecvat în constituțiile statelor sub formă de recunoaștere a normelor internaționale ca parte a legislației interne și posibilitatea apărării juridice internaționale a drepturilor omului (*cap.3, par. 3.1, 3.2, 3.3*).

Pe baza cercetării efectuate, concluziilor și generalizărilor formulate propunem **următoarele recomandări:**

- ținând cont de importanța categoriei de statut juridic și de necesitatea consfințirii legislative a termenului «statut juridic al personalității», propunem să fie completat Titlul II din Constituția Republicii Moldova Capitolul I «Dispoziții generale» cu articolul 15' cu denumirea

«Statutul juridic al personalității» având următorul conținut: «Statutul juridic al personalității este constituit din drepturile, libertățile și îndatoririle omului, precum și din garanțiile pentru realizarea acestora, consfințite în Constituție și în alte legi»;

- luând în considerare importanța fundamentală a principiului inalienabilității drepturilor omului, pare necesar și justificat să se consolideze la nivel constituțional dispoziția potrivit căreia drepturile și libertățile sunt inalienabile. În special, se propune completarea articolului 15 din Constituția Republicii Moldova cu al. (2) având următorul conținut: «Drepturile și libertățile fundamentale ale omului sunt inalienabile». Respectiv, însăși denumirea articolului 15 din Constituția Republicii Moldova să fie denumită: «Universalitate și inalienabilitate»;

- pentru a asigura apărarea drepturilor și libertăților omului în organizațiile internaționale pentru apărarea drepturilor, pare necesar să se consfințească la nivel constituțional posibilitatea de a se adresa la organele internaționale pentru apărarea drepturilor încălcate, cu condiția respectării procedurilor prevăzute. În special, propunem ca articolul 20 din Constituția Republicii Moldova să fie completat cu al. (3) având următorul conținut: «Fiecare are dreptul, în conformitate cu tratatele internaționale încheiate de Republica Moldova, în ordinea și termenele stabilite de aceste tratate, să se adreseze organelor interstatale pentru apărarea drepturilor și libertăților omului, dacă sunt epuizate toate remediile interne de apărare juridică». Introducerea unor astfel de completări va contribui, în primul rând, la realizarea propagandei de drept a posibilității de a solicita apărarea dreptului încălcat nu numai la organele interne ale statului, dar și la cele internaționale, în rândul al doilea, la respectarea procedurii și ordinii unei astfel de adresări și, în al treilea rând, la asigurarea examinării chestiunii de fond, emiterea unei decizii corecte și restabilirea drepturilor și intereselor încălcate, în cazul în care organul judecătoresc internațional a argumentat faptul de atentat la acestea.

Ca urmare a cercetării temei pe baza analizei evoluției dezvoltării ideilor privind statutul juridic al personalității, abordărilor științifice moderne pentru înțelegerea categoriei în cauză și luând în considerare standardele internaționale în acest domeniu, este propus conceptul autorului privind statutul juridic al personalității ca și categorie teoretică și juridică. Recomandările formulate de autor au drept scop perfecționarea legislației naționale în domeniul reglementării juridice a statutului juridic al personalității.

În viitor, pentru a intensifica și a dezvolta în continuare cercetările științifice privind statutul juridic al personalității consideră că este necesar să se efectueze un studiu aprofundat al unor astfel de aspecte ale fenomenului analizat, precum garantarea statutului juridic, perfecționarea activității organelor de stat pentru asigurarea statutului juridic și reglementarea acestuia pe baza standardelor internaționale, inclusiv a celor europene.

BIBLIOGRAFIA

1. AVORNIC, Gh. *Activismul juridic al cetățenilor și statul de drept: realități și perspective*. (monografie). Chișinău: Reclama, 2005 . 256 p.
2. CÂRNAȚ, T., CÂRNAȚ, M. *Protecția juridică a drepturilor omului*. Chișinău: Reclama, 2006. 382p. ISBN 9975-932-62-2
3. Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06 iunie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82 - 86.
4. COSTACHI, Gh., POTÎNGA, A. *Asigurarea drepturilor omului în lume*. Chișinău: Editura Epigraf, 2003. 608 p. ISBN 9975-903-71-1
5. CREANGĂ, I., GURIN, C. *Drepturile și libertățile fundamentale. Sistemul de garanții*. Chișinău: TISH, 2005. 400 p. ISBN 9975-947-63-0
6. GRECU, R. *Concepția drepturilor și libertăților omului în opera juridică a lui Constantin Stere*: teza de doctor habilitat în drept: 12.00.01. Chișinău, 2016. 265 c.
7. GRECU, R. *Stere în lupta pentru drepturile omului. Concepția drepturilor și libertăților omului în opera juridică a lui Constantin Stere*. Chișinău: Universul, 2009. 252 p. ISBN 978-9975-47-034-6
8. MARIAN, O. *Rolul statului în promovarea și garantarea statutului juridic al personalității*: teză de doctor în drept. Specialitatea: 551.01 – Teoria generală a dreptului. Chișinău, 2016. 180 p.
9. MOROȘAN, I., GÎRBU, N. *Reglementarea juridică a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului (realizări și dificultăți în Republica Moldova): Studiu monografic*. Chișinău: Universitatea de Criminologie, 2003. 180 p. ISBN 9975-9736-6-3
10. ВАРПАХОВСКАЯ, Е.М. *Международно-правовые стандарты в области защиты прав жертв преступлений*. Иркутск: Изд-во Иркутского юридического ин-та (фил.) Акад. Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2008. 179 с.
11. ВЕНГЕРОВ, А.Б. *Теория государства и права*. Учебник для юридических вузов. Москва: Омега - Л, 2017. 607 с. ISBN 978-5-370-00856-6
12. ВИТРУК, Н.В. *Основные теории правового положения личности в социалистическом обществе*. М.: Наука, 1979. 229 с.
13. *Всеобщая декларация прав человека*. Принята резолюцией 217 А (III) Генеральной Ассамблеи ООН от 10 декабря 1948 года [online]: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr (дата обращения 02.10.2018)
14. ГРУЗДЕВ, В.В. *Правовое состояние личности: история, теория, практика* / под ред. С.А. Комарова. Кострома: КГУ им. Н.А. Некрасова, 2011. 476 с. ISBN 978-5-7591-1226-6
15. ЕРМАКОВА, Е.В. Особенности эволюции правового статуса личности в контексте исторического развития права и государства. В: *Вестник РУДН, сер. Юридические науки*, 2007, №1, с. 16-24. ISSN 2313-2337
16. КАШИРКИНА, А.А. *Имплементация международно-правовых принципов и норм в национальное законодательство*. В кн. *Международное право и национальное законодательство*. Москва: Эксмо, 2009. 704 с. ISBN 978-5-699-38065-7
17. МАНАНКОВА, Р.П. *Правовой статус членов семьи по советскому законодательству*. Томск: Изд-во Том.ун-та, 1991. 232 с. ISBN 5-7511-0257-6
18. МАРЧЕНКО, М.Н. *Юридическая природа и характер решений Европейского суда по правам человека*. В: *Государство и право*, 2006, № 2, с. 11-19. ISSN 0132-0769

19. МАТУЗОВ, Н.И. *Личность. Права. Демократия. Теоретические проблемы субъективного права*. Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1972. 292 с.
20. *Международный пакт о гражданских и политических правах*, принятый 16 декабря 1966 года в Нью-Йорке Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций Резолюцией 2200 А (XXI). Вступил в силу 23 января 1976 года [online]: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactpol.shtml (дата обращения 3.11.2018)
21. *Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах*, принятый 16 декабря 1966 года в Нью-Йорке Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций Резолюцией 2200 А (XXI). Вступил в силу 3 января 1976 года [online]: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactecon.shtml (дата обращения 2.11.2018)
22. НЕШАТАЕВА, Т.Н. *Уроки судебной практики о правах человека: европейский и российский опыт*. Москва: Городец, 2007. 320 с. ISBN 978-5-9584-0171-0
23. РОВНЫЙ, В.В. О категории «правовой модус» и ее содержании. В: *Государство и право*, 1998, № 4, с. 86-88. ISSN 0132-0769
24. *Теория государства и права: Курс лекций* / Под ред. Н.И. МАТУЗОВА И А.В. МАЛЬКО. М.: Юристъ, 2001. 776 с. ISBN 5-7975-0269-0
25. ТИУНОВ, О.И. Всеобщая декларация прав человека в нормах международного и конституционного права. В: *Журнал российского права*, 2009, № 2, с. 135-144. ISSN 1605-6590
26. *Устав Организации Объединенных Наций*, подписан в Сан-Франциско 26 июня 1945 года [online]: <http://www.un.org/ru/charter-united-nations/index.html> (дата обращения 01.10.2018)

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI:

1. COPTILEȚ, V., SHELENGA, N. Legal obligations as an element of the juridical status of the person. In: *Revista națională de drept*, nr.7-9, 2018, p. 14-17. ISSN 1811-0770
2. SHELENGA, N. Evoluția ideilor privind statutul juridic al persoanei: probleme de periodizare. În: *Revista Națională de Drept*, 2019, № 10-12 (228-230), p. 89-96. ISSN 1811-0770.
3. ШЕЛЕНГА, Н. К вопросу о принципах правового статуса личности. В: *Legea și viața*, 2019, № 11/1, с. 48-54. ISSN 1810-309X
4. ШЕЛЕНГА, Н. Концепция прав человека: современное понимание. В: *Revista de studii interdisciplinare «C.Stere»*, 2017, № 3-4, с. 94-101. ISSN 2457-5550
5. ШЕЛЕНГА, Н. Социальные и экономические права в правовом статусе личности: проблемы определения и соотношения. В: *Intellectus*, 2019, № 3-4, с. 193-197. ISSN 1810-7079
6. ШЕЛЕНГА, Н.А. О юридической конструкции правового статуса личности. В: *Современное государство и право. Взаимодействие науки, нормотворчества и практики: Яковлевские чтения. Материалы Международной научно-практической конференции, 18-20 апреля 2018 г.* Тирасполь: Изд-во Приднестр. ун-та, 2018, с. 250-254. ISBN 978-9975-925-57-0
7. ШЕЛЕНГА, Н.А. Проблемы определения правового статуса эмбриона человека. В: *Государство и право: вопросы теории и практики: Яковлевские чтения. Материалы Международной научно-практической конференции, 18-20 апреля 2019 г.* Тирасполь: Изд-во Приднестр. ун-та, 2019, с. 306-314. ISBN 978-9975-3301-6-9

ADNOTARE

Selenga Natalia. «Bazele teoretice ale statutului juridic al personalității în statul contemporan». Teză pentru obținerea gradului științific de doctor în drept. Specialitatea: 551.01 – Teoria generală a dreptului. Chișinău, 2021

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 335 de surse, 186 de pagini de text științific. Rezultatele științifice sunt publicate în 7 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: statutul juridic al personalității, evoluția statutului juridic, posesor al statutului juridic, construcția legală a statutului juridic, drepturile, libertățile, îndatoriri, garanții juridice, standarde internaționale.

Domeniul de studiu – Teoria generală a dreptului

Scopul tezei: cercetarea esenței statutului juridic al personalității ca categorie juridică, identificarea legităților evoluției, determinarea abordărilor moderne în înțelegerea statutului juridic, prognozarea dezvoltării sale ulterioare.

Obiectivele cercetării: a urmări evoluția ideilor despre statutul juridic al personalității; a reflecta abordările moderne de înțelegere a statutului juridic al personalității și conținutului său legal; a analiza structura statutului juridic și elementele acestuia; a caracteriza titularul statutului juridic; a demonstra limitele consfințirii juridice internaționale a statutului de persoană și cetățean.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei constă în faptul că se propune periodizarea dezvoltării ideilor științifice despre statutul juridic al personalității; este formulată definiția autorului pentru categoria «statutul juridic al personalității»; s-a încercat de a introduce claritate terminologică la utilizarea noțiunilor de «statut juridic», «stare juridică», «situație juridică», «identificare juridică» și «modul juridic»; este propus conceptul de autor privind construcția juridică a statutului juridic al personalității; sunt arătate rolul și importanța standardelor internaționale privind drepturile omului și se indică influența lor asupra formării statutului juridic al personalității la nivel național.

Problema științifică soluționată constă în fundamentarea conceptuală a esenței, conținutului și structurii statutului juridic al personalității, ceea ce a făcut posibilă formularea conceptului de statut juridic al personalității, structura juridică a acestuia, influența normelor internaționale asupra situației unei persoane în societate și statul modernă.

Semnificația teoretică a cercetării constă în faptul că dispozițiile, concluziile și propunerile ce se conțin în lucrare aprofundează și extind cunoștințele teoretice generale, contribuie cu un anumit aport la dezvoltarea continuă a teoriei generale a statului și a dreptului și la perfecționarea legislației naționale în vederea creșterii respectului pentru drepturile și libertățile omului.

Valoarea aplicativă a cercetării. Dispozițiile tezei pot fi utilizate în activitatea practică a organelor de stat, în special în reformarea și perfecționarea legislației care reglementează statutul juridic al personalității, și practica aplicării acesteia. Materialele tezei își pot găsi aplicare în procesul educațional în predarea disciplinelor, precum teoria statului și a dreptului, istoria științelor juridice și politice, filozofia dreptului, dreptul constituțional etc., la cursurile de perfecționare a lucrătorilor din organele pentru apărarea și protejarea drepturilor omului.

Implementarea rezultatelor științifice. Principalele dispoziții tezei sunt publicate în articole științifice, prezentate și discutate în cadrul conferințelor științifice și practice internaționale. Materialele disertației sunt utilizate în procesul educațional la predarea și elaborarea materialelor educaționale pe teoria statului și dreptului și a disciplinelor juridice.

АННОТАЦИЯ

Шеленга Наталья. «Теоретические основы правового статуса личности в современном государстве». Диссертация на соискание ученой степени доктора права. Специализация: 551.01 - Общая теория права. Кишинэу, 2021

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 335 источников, 186 страниц основного текста. Результаты исследования опубликованы в 7 научных работах.

Ключевые слова: правовой статус личности, эволюция правового статуса, носитель правового статуса, юридическая конструкция правового статуса, права, свободы, обязанности, юридические гарантии, международные стандарты.

Область исследования - Общая теория права.

Цель работы: исследование сущности правового статуса личности как юридической категории, выявление закономерностей эволюции, определение современных подходов к пониманию правового статуса, прогнозирование его дальнейшего развития.

Задачи исследования: показать эволюцию представлений о правовом положении человека; отразить современные подходы к пониманию правового статуса личности; провести анализ юридической конструкции правового статуса и ее элементов; дать характеристику личности как носителя правового статуса; продемонстрировать пределы международно-правового закрепления статуса человека и гражданина.

Научная новизна и оригинальность работы состоит в том, что предложена периодизация развития научных представлений о правовом статусе личности; сформулировано авторское определение категории «правовой статус личности»; предпринята попытка внести терминологическую ясность при использовании понятий «правовой статус», «правовое положение», «правовое состояние», «правовая идентификация» и «правовой модус»; определено понятие носителя правового статуса; предложена авторская концепция юридической конструкции правового статуса личности; показаны роль и значение международных стандартов прав человека и обозначено их влияние на формирование правового статуса личности на национальном уровне.

Решенная научная проблема состоит в концептуальном обосновании сущности, содержания и структуры правового статуса личности, что позволило сформулировать понятие правового статуса личности, его юридическую конструкцию, влияние международных норм на положение человека в современном обществе и государстве.

Теоретическая значимость исследования заключается в том, что содержащиеся в работе положения, выводы и предложения углубляют и расширяют общетеоретические знания, вносят определенный вклад в дальнейшее развитие общей теории государства и права, совершенствование национального законодательства в целях повышения уважения прав и свобод человека.

Практическая значимость работы выражается в том, что диссертационные положения могут быть использованы в практической деятельности государственных органов, в частности, при реформировании и совершенствовании законодательства, регламентирующего правовой статус личности, и практики его применения. Материалы исследования могут найти применение в учебном процессе при преподавании теории государства и права, истории правовых и политических учений, философии права, конституционного права и др., на курсах повышения квалификации работников правоохранительных и правозащитных органов.

Внедрение научных результатов. Основные положения диссертационного исследования опубликованы в научных статьях, представлены и обсуждены на международных научно-практических конференциях. Материалы диссертации используются в образовательном процессе при преподавании и разработке учебных материалов по теории государства и права и отраслевым юридическим дисциплинам.

ANNOTATION

Shelenga Natalya. «Theoretical foundations of the legal status of the person in a modern state». Thesis for obtaining the scientific degree of PhD in law. Specialty: 551.01 - General Theory of Law. Chişinău, 2021

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 335 sources, 186 pages of scientific text. The results of the research are published in 7 scientific articles.

Keywords: legal status of the person, evolution of legal status, carrier of legal status, legal construction of legal status, rights, freedoms, obligations, legal guarantees, international standards.

Field of study. General Theory of Law

The purpose of research: research of the essence of the legal status of a person as a legal category, identification of patterns of evolution, definition of modern approaches to understanding the legal status, forecasting its further development.

Research tasks: to trace the evolution of ideas about the legal status of a person; reflect modern approaches to understanding the legal status of an individual and its legal content; analyze the structure of legal status and its elements; to characterize the holder of legal status; demonstrate the limits of international legal consolidation of the status of a person and citizen.

The scientific novelty and originality of the research consists in the fact that a periodization of the development of scientific ideas about the legal status of the person is proposed; the author's definition of the category «legal status of an individual» is formulated; an attempt was made to introduce terminological clarity when using the concepts of «legal status», «legal position», «legal condition», «legal identification» and «legal modus»; the concept of a carrier of legal status is defined the author's concept of the legal construction of the legal status of an individual is proposed; the role and significance of international human rights standards are shown and their influence on the formation of the legal status of the individual at the national level is indicated.

The solved scientific problem consists in the conceptual substantiation of the essence, content and structure of a person's legal status, which made it possible to formulate the concept of a person's legal status, its legal structure, the influence of international norms on a person's position in a modern democratic society and the legal state.

The theoretical significance of the research lies in the fact that the provisions, conclusions and suggestions contained in the work deepen and expand general theoretical knowledge, make a certain contribution to the further development of the general theory of state and law, and the improvement of national legislation in order to increase respect for human rights and freedoms.

The practical significance of the research is expressed in the fact that the dissertation provisions can be used in the practical activities of state bodies, in particular, in reforming and improving the legislation governing the legal status of an individual and the practice of its application. The research materials can be used in the educational process when teaching such disciplines as the theory of state and law, the history of legal and political doctrines, philosophy of law, constitutional law, etc., in continuing education courses for employees of law enforcement and human rights bodies.

Implementation of scientific results. The main provisions of the dissertation research are published in scientific articles, presented and discussed at international scientific and practical conferences. The materials of the dissertation are used in the educational process when teaching and developing educational materials on the theory of state and law and branch legal disciplines.

ȘELENGA NATALIA

**BAZELE TEORETICE ALE STATUTULUI JURIDIC AL PERSONALITĂȚII ÎN
STATUL CONTEMPORAN**

551.01 – TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar:

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar:

Formatul hârtiei: 60x84 1/16

Tirajul _50_ ex.

Comanda nr.
